

*До Спеціалізованої вченої ради Д 23.053.05
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка*

ВІДГУК

**офіційного опонента – докторки юридичних наук, професорки
Зайкіної Ганни Миколаївни – на дисертацію Шорського Павла
Олександровича на тему: «Інформаційно-правове забезпечення сфери
агропромислового комплексу України», поданої на здобуття
наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07
– Адміністративне право і процес; фінансове право, інформаційне
право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається сучасними викликами, що стоять перед українським суспільством у сфері публічного управління та аграрної політики. Дисертант цілком слушно підкреслює, що сфера агропромислового комплексу України є простором активної взаємодії між державою, бізнесом та громадськістю. З огляду на це, правове врегулювання інформаційних процесів набуває стратегічного значення, особливо в умовах воєнного стану, цифрової економіки та поступової гармонізації українського законодавства з правом ЄС.

Важливим аспектом є наукове обґрунтування потреби у формуванні цілісної системи інформаційно-правового регулювання АПК, заснованого на поєднанні історичного досвіду, сучасних технологічних тенденцій і принципів адміністративного права. Автор демонструє здатність поєднати концепти адміністративного права з інструментами цифрового врядування, що свідчить про високий рівень теоретичної підготовки та наукової зрілості. Підняті у роботі питання мінімізації бюрократичних процедур, забезпечення доступу до аграрних даних та формування електронних сервісів державної підтримки є надзвичайно актуальними для сучасної України.

Тема дослідження є не лише сучасною та затребуваною, а й відкриває перспективи для подальших наукових розробок у напрямі цифровізації публічного управління та розвитку інформаційного права в Україні. У результаті проведеного дослідження автором з'ясовано, що інформаційно-правове регулювання у сфері агропромислового комплексу України виступає цілісним інструментом реалізації державної політики, спрямованої на формування прозорого, безпечного та результативного середовища обігу аграрної інформації. Його ключовими завданнями є забезпечення відкритого доступу до аграрних даних, правовий захист персональної, комерційної та конфіденційної інформації, нормативне врегулювання обігу геопросторових даних, створення й функціонування електронних реєстрів, розвиток цифрової інфраструктури аграрного сектору та підвищення рівня кіберзахисності інформаційних систем агропромислового комплексу.

У роботі особливу увагу приділено аналізу європейського підходу до інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу як цілісної системи, визначенню напрямів його адаптації в Україні, дослідженню ролі спеціалізованих агентств і дорадчих служб, цифрових реєстрів, інтегрованих кадастрів та аграрних платформ. Дисертантом розкрито функціональну модель ЄС у сфері інформаційного врядування АПК, правові запобіжники захисту земельних і майнових прав, фінансово-правові інструменти регулювання, а також окреслено концептуальну модель інформаційно-правового забезпечення з її ключовими складовими. У цьому контексті вагомим значення набуває аналіз наявних проблем в Україні та розроблені практичні рекомендації щодо імплементації найкращих практик Європейського Союзу.

Дисертація П. О. Шорського відповідає Національній економічній стратегії на період до 2030 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року № 179; Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженій Указом Президента України від 11 березня 2021 року № 347/2021; Стратегії кібербезпеки

України, затвердженій Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021; Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2025 роки, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р, а також з положеннями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності, у межах комплексної наукової теми «Конституційно-правові проблеми забезпечення верховенства права у функціонуванні механізму публічної влади в Україні» (державний реєстраційний номер 0111u000966), затвердженої в установленому порядку.

У процесі наукового аналізу тематики визначено ключові проблеми нормативно-правового регулювання інформаційних процесів у сфері аграрного виробництва, обґрунтовано теоретико-методологічну модель концепції інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу, запропоновано шляхи вдосконалення системи публічного адміністрування, спрямованої на підвищення ефективності інформаційної взаємодії між державою, бізнесом і громадянським суспільством.

Аналіз рецензованої дисертації дає підстави стверджувати, що дисертант досяг поставленої мети та вирішив окреслені завдання. Висновки, положення та рекомендації, сформульовані у роботі, є аргументованими, науково новими та практично значущими, вони відповідають сучасним потребам правового регулювання аграрної сфери в Україні та можуть бути використані у нормотворчій, правозастосовній і освітній діяльності.

З позитивного боку слід відзначити, що автором вперше запропоновано авторське визначення поняття «механізм нормативно-правового регулювання суспільних відносин у сфері агропромислового комплексу», під яким обґрунтовано розуміти єдину систему правових засобів, за допомогою яких здійснюється впорядкування інформаційних,

виробничих і управлінських процесів у сфері аграрного виробництва, переробної та харчової промисловості, а також забезпечення продовольчої безпеки держави.

Варто підкреслити, що у дисертаційній роботі автором послідовно і системно розкрито фактори, які безпосередньо впливають на формування сучасної моделі інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу України. У дослідженні вдало поєднано теоретичний аналіз і практичні аспекти функціонування інформаційної інфраструктури галузі, що дало змогу визначити ключові детермінанти розвитку правового регулювання в цій сфері. Автор аргументовано доводить, що ефективність функціонування аграрної інформаційної системи значною мірою залежить від узгодження зовнішніх і внутрішніх чинників правового, організаційного, технічного та інституційного характеру. Сучасна система інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу України розвивається під впливом низки базових чинників, які визначають її зміст, динаміку та пріоритети. Ключовими серед них є: 1) Євроінтеграційний чинник, що формує стратегічний курс держави на гармонізацію управлінських процедур, нормативних актів і технічних стандартів обміну даними з правом Європейського Союзу. Його реалізація ґрунтується на положеннях Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і принципах Спільної аграрної політики, які вимагають прозорості, простежуваності та якості аграрної інформації; 2) Воєнно-правовий чинник, який зумовлює посилення ролі інформаційного забезпечення як інструменту оперативного управління, контролю продовольчих запасів, моніторингу виробництва і захисту критичної аграрної інфраструктури в умовах воєнного стану; 3) Техніко-технологічний чинник, що визначає готовність аграрного сектору до впровадження сучасних цифрових технологій, включаючи геопросторовий моніторинг, електронну ідентифікацію виробників, автоматизовані системи обліку та платформну взаємодію держави й бізнесу; 4) Нормативно-правовий та інституційний

чинник, який охоплює розвиток національної правової бази, створення компетентних адміністративних органів, відповідальних за ведення реєстрів, кіберзахист, інтеграцію аграрних даних до європейських мереж і забезпечення прав суб'єктів господарювання.

Окремо слід позитивно відзначити високий рівень нормотворчої та прикладної спрямованості дисертаційного дослідження, що підтверджується розробленням дисертантом проєктів законів України, спрямованих на системне оновлення інформаційно-правових засад функціонування агропромислового комплексу. Зокрема, заслуговує на схвальну оцінку підготовлений автором проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про сільськогосподарський перепис» щодо інформаційного розвитку та електронного перепису в агропромисловому комплексі України, яким запропоновано запровадження сучасних правових конструкцій електронного та безперервного сільськогосподарського перепису. Запропонована модель передбачає створення державної інформаційної системи забезпечення перепису, інтеграцію даних державних реєстрів, електронної звітності та геоінформаційних джерел, що формує динамічну, актуальну та аналітично обґрунтовану інформаційну базу для прийняття управлінських рішень у сфері агропромислової політики. Не менш значущим є також обґрунтування та розроблення проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний земельний кадастр» щодо стратегічних земель агропромислового комплексу України», у межах якого запропоновано нові дефініції та спеціальний інформаційно-правовий режим стратегічних земель. Ідея формування окремого інформаційного сегмента у структурі Державного земельного кадастру, встановлення вимог до обліку, моніторингу та відкритого доступу до узагальнених даних дозволяє безпосередньо поєднати земельно-кадастрову інформацію із завданнями продовольчої безпеки, сталого розвитку та стратегічного планування агропромислового комплексу України, що істотно підвищує практичну

цінність дисертаційного дослідження.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять праці провідних учених у галузі теорії держави і права, адміністративного, аграрного, інформаційного та європейського права, у яких досліджуються питання публічного управління, цифровізації аграрної сфери, забезпечення інформаційної безпеки та розвитку сільських територій.

Нормативно-правову основу дослідження складають положення Конституції України, чинних законів України у сфері аграрної політики, інформації та цифрового розвитку, а також правові акти Європейського Союзу, зокрема Регламент (ЄС) № 1306/2013 про фінансування, управління та моніторинг Спільної аграрної політики, Регламент (ЄС) № 2021/2115 про стратегічні плани CAP, Директива (ЄС) 2016/680 про захист персональних даних у сфері правоохоронної діяльності, та інші документи, які визначають принципи інформаційно-правового регулювання у сфері сільського господарства й сталого розвитку.

Безсумнівною перевагою дисертаційної роботи є використання значного обсягу емпіричного матеріалу, який охоплює аналітичні звіти органів державної влади, узагальнення практики функціонування державних інформаційних систем у сфері АПК, матеріали міжнародних організацій (FAO, OECD, Єврокомісії), а також науково-публіцистичні джерела, статистичні дані та галузеві довідкові видання, що надали дослідженню комплексного, міждисциплінарного характеру.

Тему дисертації розкрито вичерпно, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором, характеризуються високим рівнем обґрунтованості. Дисертант влучно та доцільно обґрунтовує кожен запропонований ним висновок. Стиль роботи є лаконічним, логічним та внутрішньо погодженим. Вдала структурна побудова дисертації підтверджує вірність методологічного підходу до вирішення поставлених автором мети та завдань дослідження, а також свідчить про її цілісність та завершеність. Автор досить толерантний у полеміці з іншими дослідниками.

Дисертаційне дослідження П. О. Шорського «Інформаційно-правове забезпечення сфери агропромислового комплексу України» відображає узагальнені результати наукових досліджень дисертанта та містить опубліковані раніше у наукових фахових виданнях України та інших держав напрацювання за темою дисертації. Проведений науковий аналіз з-поміж виконаних в Україні дисертаційних досліджень з близької наукової проблематики, дозволяє підтвердити самостійний внесок дисертанта у розробку досліджуваної проблематики. Робота характеризується повною відсутністю академічного плагіату, а висновки дисертанта отримані в результаті самостійного та незалежного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлена дисертаційна робота є однією з перших спроб здійснити цілісне теоретико-правове обґрунтування сутності, структури та особливостей інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу України, з урахуванням сучасних тенденцій цифрової трансформації, євроінтеграційних процесів та використання позитивного досвіду країн Європейського Союзу у сфері правового регулювання аграрної інформаційної системи.

До найбільш вагомих результатів дисертаційного дослідження можна віднести наступні:

- система методів охоплює як примусові заходи (ліцензування, сертифікацію, контроль і нагляд, застосування юридичної відповідальності), так і заохочувальні механізми (державні програми підтримки, гранти, верифікацію суб'єктів АПК, пільгове фінансування). Така збалансована взаємодія дозволяє державі одночасно забезпечувати виконання правових вимог і стимулювати інноваційну поведінку учасників ринку;

- інформаційно-правова протидія рейдерству в агропромисловому комплексі України є одним із ключових напрямів забезпечення економічної та продовольчої безпеки держави. Рейдерство, як негативний соціально-

правовий феномен, не лише порушує права власності, а й дестабілізує господарське середовище, створюючи загрозу для сталого функціонування аграрного сектору. У відповідь на це формується цілісна система інформаційно-правових запобіжників, яка поєднує адміністративно-правові, організаційні та цифрові механізми;

- правові засади адміністративної відповідальності в агропромисловому комплексі тісно пов'язані з адміністративно-правовими засадами взаємодії держави та аграрного сектору: перші визначають стратегічні принципи, цілі та механізми державного впливу, а другі конкретизують правові інструменти реагування через систему адміністративних санкцій, що забезпечує єдність державного управління й підвищення правової дисципліни у сфері аграрних відносин.

Реферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог Міністерства освіти і науки України.

Надаючи загальну позитивну оцінку дисертаційному дослідженню, варто вказати на окремі недоліки та дискусійні положення, що містяться в тексті роботи. А саме, хотілося б звернути увагу на наступне:

1. У розділі 1 недостатньо розкрито питання співвідношення економічних, екологічних і правових чинників у визначенні предмета інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу. Хоча автор слушно наголошує на багатовимірності аграрних відносин, однак потребує уточнення, які саме інформаційні процеси є ключовими для формування правового статусу АПК як об'єкта регулювання.

2. Мета та завдання інформаційно-правового забезпечення (підрозділ 1.3) сформульовані загалом коректно, але їх взаємозв'язок із принципами цифрової трансформації публічного управління розкрито побіжно. Доцільно було б деталізувати, як саме принципи відкритості, інтероперабельності чи захисту даних інтегруються в національну модель

інформаційно-правового забезпечення аграрної сфери.

3. У розділі 2 дещо обмежено представлено аналіз функцій інформаційно-правового забезпечення. Автор пропонує власну класифікацію, проте не розглядає її у динаміці – тобто не визначає, як змінюється функціональне навантаження інформаційно-правових інститутів у період воєнного стану чи під час повоєнного відновлення. Це могло б підсилити практичну значущість дослідження.

4. Підрозділ 2.4, присвячений інформаційно-правовим запобіжникам протидії рейдерству, містить цікаві положення, але не завжди чітко розмежовує адміністративно-правові та кримінально-правові засоби захисту. У зв'язку з цим доцільно було б уточнити, які саме елементи інформаційної політики є превентивними, а які – правозастосовними механізмами.

5. У розділі 3 простежується деяка фрагментарність у викладенні матеріалу про систему фінансово-правового забезпечення агропромислового комплексу. Автор слушно визначає фінансово-правові важелі як складову нормативного механізму, проте доцільно було б конкретизувати їх зв'язок із інформаційно-аналітичними інструментами бюджетного контролю та аграрного моніторингу.

Наведені спірні точки зору та висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка носить самостійний і творчий характер, має наукову та практичну цінність. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертантом. У дослідженні автору вдалося досягти його мети.

Усе викладене дає підстави дійти висновку про те, що дисертаційне дослідження Шорського Павла Олександровича «Інформаційно-правове забезпечення сфери агропромислового комплексу України» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну

наукову проблему, що має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 (із змінами відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 липня 2025 р. № 928), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**професорка кафедри правового забезпечення
та адміністрування транспортної діяльності
Українського державного університету
залізничного транспорту,
докторка юридичних наук, професорка**

Ганна ЗАЙКІНА

Особистий підпис _____
засвідчую _____ 20 ____ р.
Завідуючий канцелярією
УкрДУЗТ _____

Ганни ЗАЙКІНОЇ
Оксана ЧЕЛОМБІТЬКО